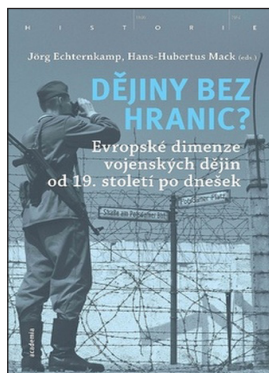

Dějiny bez hranic? Evropské dimenze vojenských dějin od 19. století po dnešek.
Eds. Jörg Echternkamp, Mack Hans-Hubertus. Praha : Academia, 2019. 456 s.
ISBN 978-80-200-2935-5.

Vojna patrí medzi faktory, ktoré výrazným spôsobom ovplyvňujú vývin spoločnosti, politiky a dejín vo všeobecnosti. Vojenské dejiny úzko súvisia s historickým procesom vývoja spoločnosti a ich výskum, či už v meradle národnom alebo nadnárodnom, pomáha lepšie pochopiť a zasadiť konkrétne udalosti z minulosti do kontextu historického vývoja. Predkladaný zborník príspevkov s názvom *Dějiny bez hranic* má podľa zostavovateľov poskytnúť náhľad do dimenzií európskych vojenských dejín.

Autori jednotlivých príspevkov zostavili publikáciu, ktorá prehľadovým spôsobom interpretuje európske vojenské dejiny od začiatku 19. storočia, pričom sa zameriava predovšetkým na historicko-politické súvislosti najznámejších častí týchto dejín. O medzinárodnom poňatí tejto publikácie svedčí najmä autorský kolektív zložený z autorov, pôvodcom z rozličných európskych štátov (Nemecko, Francúzsko, Veľká Británia, Taliansko, Poľsko, Španielsko, Dánsko, Estónsko, Holandsko, Rakúsko, Rumunsko a Švajčiarsko), doplnený o odborníkov zo Spojených štátov amerických a Ruska, krajín, ktoré mali počas prevažnej časti skúmaného obdobia v Európe svoje záujmy.

Publikácia je rozdelená na sedem častí. Po predhovore a úvode, v ktorom je práca predstavená a kde je stručne načrtnutá problematika analyzovaná v tejto knihe, nasleduje jej prvá časť, vo forme prehľadovej úvodnej štúdie Georges-Henriho Soutou, ktorá prezentuje vojenské dejiny Európy od začiatku 19. storočia do konca 20. storočia.

V druhej časti, po štúdiu Michaela Rowea, venujúcej sa najmä dôsledkom napoleonských vojen na vývoj vojenstva v Európe, nasledujú príspevky zamerané na vojenské konflikty 20. storočia. Roger Chickering prezentuje prvú svetovú vojnu ako prvý veľký industriálny konflikt založený na masách ľudu. Jean-Luc Lelu porovnáva bitku pri Stalingrade, operáciu Overlord a oslobodenie Európy, a vyvracia mýty, ktoré stále obklopujú tieto významné medzníky dejín druhej svetovej vojny. Dejiny studenej vojny približuje Jan Hoffenaar, na ktorého príspevok nadväzuje

štúdia Carmen Rijnoveanuovej, zaoberajúca sa Konferenciou o bezpečnosti a spolupráci v Európe v kontexte rumunskej zahraničnej politiky. Medzinárodne-právny charakter európskych vojenských konfliktov analyzoval mimoriadne pútavo Peter Lieb. Holger Nehring sa zaoberal vznikom, vývojom a hlavnými osobnosťami európskych mierových hnutí od 19. storočia.

Tretiu časť otvára príspevok Michaela Epkenhansa prezentujúci vojensko-priemyselnú problematiku v európskych konfliktoch. Osobitná pozornosť bola v zborníku venovaná ruskej občianskej vojne 1917 – 1922 (Karsten Brüggemann) a Španielskej občianskej vojne (Carsten Humlebæk). Otázkami fungovania švajčiarskej armády a francúzskej cudzineckej légie v dejinách sa zaoberali Rudolf Jaun a Eckard Michels. Posledným príspevkom tejto časti je štúdia Christiane Wienandovej o Zväze navrátilcov a nemecko-francúzskeho priateľstva po druhej svetovej vojne.

Kultúre a propagande bola venovaná štvrtá časť knihy. Východnému a juhovýchodnému bojisku prvej svetovej vojny sa v tomto kontexte venoval Maciej Górny. Postavenie hudby a jej vplyv na rozličné národy v druhej svetovej vojne prezentoval Sven Oliver Müller. Na tento príspevok nadväzovala analýza amerických filmov o druhej svetovej vojne v Európe od Andreasa Etgesa, kde autor na príklade najslávnejších filmov prezentoval vnímanie vojny v Európe na americkom kontinente. Berndt Mütter porovnával na príklade Stalingradu a Normandie vtedajšie bojiská so súčasnými pamätnými a pietnymi miestami, ktoré boli na nich zriadené. Sociologickú analýzu na základe charakteristiky generácií, ktoré zažili prvú a druhú svetovú vojnu a snažili sa s ňou vyrovnáť (v Nemecku) podala Mary Fulbrooková.

O koalíciách, alianciách a spojenectvách je piata časť publikácie. Günter Kronenbitter píše o koalíciách európskych štátov od 19. storočia do roku 1945. Zvyšné tri príspevky v tejto sekcii boli venované spojenectvám a paktom po druhej svetovej vojne: Massimo de Leonardis sa zaoberal európskou bezpečnostnou politikou v období rokov 1945 – 1989; Corine Defranceová a Ulrich Pfeil prezentovali myšlienku a neúspech plánu Európskeho obranného spoločenstva zo začiatku 50. rokov 20. storočia a prierez studenou vojnou z pohľadu Severoatlantickej aliancie a Varšavskej zmluvy podal Winfried Heinemann.

Predposledná sekcia zborníka analyzuje vzťahy medzi Európou a Spojenými štátmi americkými, resp. Európou a Ruskom v období 18. až 20. storočia. Autori (Donald Abenheim a Boris Chavkin) v nej prezentujú vývoj a vplyv vojenských vzťahov medzi Európou a dvoma veľmocami na príklade najdôležitejších vojenských konfliktov tohto obdobia. Do tejto časti je začlenený príspevok Matthewa Jamisona, ktorý analyzuje administratívu a vízie britského premiéra Tonyho Blaira aj v súvislosti s humanitárnou intervenciou Veľkej Británie a s vojnou v Kosove. Záverečná, siedma, časť približuje na príklade štúdie Leopolda Nutiho rozpad Juhoslávie a vplyvu či vzťahom tohto priestoru s ostatnými európskymi krajinami a Európskou úniou.

„Vojna je pokračovaním politiky inými prostriedkami.“ Tento výrok pruského generála a vojenského teoretika Carla von Clausewitza sprevádza čitateľa celou predkladanou publikáciou, najmä však v štúdiách s vojensko-politickým zameraním. Príspevky autorov zaoberajúce sa príbuzným odborom histórie či okrajovým témam, ktoré súvisia s vojenskými dejinami a históriou vôbec, dokumentujú v tejto publikácii jej interdisciplinaritu. Autori venujúci sa vo svojich príspevkoch sociológii,

umeniu, kultúre, prezentujú výsledky svojich výskumov v celkovom obraze citlivo korešpondujúcom s témou publikácie, a svojimi príspevkami vhodne dopĺňajú celú prácu, ktorá tým získava širší záber pre didaktické účely vojenských dejín Európy.

Publikácia je pri niektorých príspevkoch doplnená mapami, obrázkami, karikatúrami, tabuľkami či grafmi, ktoré čitateľ môže nájsť prehľadne rozpísané v závere knihy, v sekcii Príloha. Na rovnakom mieste sa nachádza prehľadný zoznam skratiek, použitých v knihe. Na konci zborníka je uvedený menný a miestny register a stručné informácie o autoroch, ktorí svojimi textami do publikácie prispeli.

Zborník *Dějiny bez hranic* s podtitulom *Evropské dimenze vojenských dějin od 19. století po dnešek* je určený všetkým záujemcom o vojenské dejiny, dejiny 19. a 20. storočia či študentom histórie, politológie a príbuzných odborov.

Erik Ondria